

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 62/2025 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Pekka Lindroos, inrikesministeriet
- regeringsråd Henna Närhi, undervisnings- och kulturministeriet
- verksamhetsledare Ida Mielityinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- ledande expert Suvi Pulkkinen, Centralhandelskammaren
- expert Aleksi Sandroos, Bildningsbranschen rf
- högskole- och vetenskapspolitisk expert Jani Kykkänen, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Migrationsverket
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT
- Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf
- Företagarna i Finland rf
- Teknologiindustrin rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår ändringar i utlänningslagens villkor för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Syftet med lagförslaget är att främja integration genom att uppmuntra utlänningar som vistas i Finland att skaffa sig språkkunskaper, arbeta och studera. Bakgrunden till propositionen

Utlåtande KuUU 10/2025 rd

är skrivningarna om migrations- och integrationspolitik i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering. Kulturutskottet har granskat propositionen med avseende på sitt eget ansvarsområde och koncentrerar sig i sitt utlåtande särskilt på förslaget om beviljande av permanent uppehållstillstånd på grund av högskoleexamen som avlagts i Finland.

Beviljande av permanent uppehållstillstånd på grund av högskoleexamen som avlagts i Finland

Det föreslås att utlänningslagen kompletteras med en ny 56 c § om beviljande av permanent uppehållstillstånd på grund av högskoleexamen som avlagts i Finland. Vistelsetidens längd fastställs inte separat i dessa situationer, utan permanent tillstånd kan sökas efter en avlagd examen. De examina som avses i bestämmelsen är högre högskoleexamina och påbyggnadsexamina som avlagts i Finland samt lägre högskoleexamina som avlagts vid universitet.

Utöver avläggande av en viss examen är en förutsättning för beviljande av permanent uppehållstillstånd med stöd av 56 c § växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska. Med växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avses att en utlänning vid en finländsk högskola har genomfört studier i finska eller svenska som omfattar minst 15 studiepoäng eller avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå två eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift.

Kulturutskottet understöder förslaget i 56 c § om möjligheten att få permanent uppehållstillstånd genom att avlägga högskoleexamen i Finland. Utskottet anser att det är nyttigt att bevilja permanent uppehållstillstånd för dem som avlagt högskoleexamen, eftersom det kan bidra till att svara på bristen på kompetent och utbildad arbetskraft och stödja målet att allt fler internationella studerande som utexamineras ska få arbete i Finland.

Utskottet anser också att målen om att lära sig de inhemska språken är ändamålsenliga. Därför är det viktigt att internationella studerande har faktiska möjligheter till språkstudier. Kulturutskottet välkomnar att det är möjligt att påvisa växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska genom att slutföra 15 studiepoängs språkstudier vid högskolan. Det motiverar de studerande att avlägga språkstudier, och enligt ett sakkunnigyttrande är det realistiskt att anta att det antal studiepoäng som krävs kan avläggas under de tvååriga magisterstudierna.

Sakkunniga har i stor utsträckning framfört att det är ogrundat att utesluta yrkeshögskoleexamen från 56 c § och att detta i onödan försätter de studerande i olika ställning. Den föreslagna regleringen har ansetts kunna inverka negativt på yrkeshögskolornas attraktionskraft och verksamhetsförutsättningar samt försvaga yrkeshögskolornas attraktionskraft bland internationella studerande.

I propositionen konstateras det att beviljandet av permanent uppehållstillstånd för dem som avlagt lägre högskoleexamen vid ett universitet framför allt grundar sig på att kandidatexamen i Finland i praktiken är en mellanexamen, efter vilken man vanligen inte går ut på arbetsmarknaden, utan fortsätter sina studier direkt med magisterstudier. Därför har examen en annan betydelse för examinanden än yrkeshögskoleexamen eftersom majoriteten av dem som avlagt yrkeshögskoleexamen i allmänhet går direkt ut på arbetsmarknaden. I enlighet med vad som konstateras i pro-

Utlåtande KuUU 10/2025 rd

positionen binder den föreslagna lösningen dem som beviljats uppehållstillstånd till Finland redan när de avlägger sin magisterexamen, och eftersom deras ställning är tryggad tack vare det permanenta uppehållstillståndet uppmuntras de att söka sig till den finska arbetsmarknaden, trots att det går långsammare och är svårare att hitta sysselsättning här än i konkurrentländer.

Övriga synpunkter

Integrationsvillkor för permanent uppehållstillstånd. Det föreslås att den vistelsetid som i regel krävs för att få permanent uppehållstillstånd förlängs från fyra till sex år. Enligt lagförslaget ska det fortfarande vara möjligt att få permanent uppehållstillstånd efter fyra år om vissa tilläggsvillkor uppfylls. Till detta berättigar 1) inkomstskattepliktiga årsinkomster på minst 40 000 euro i den senast avslutade beskattningen, 2) en högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen som erkänts i Finland tillsammans med två års tid i arbetslivet eller 3) särskilt goda kunskaper i finska eller svenska tillsammans med tre års tid i arbetslivet.

Kulturutskottet anser att de föreslagna undantagen från kravet på sex års boendetid är motiverade. I sakkunnigyttrandena har det föreslagits att man överväger en sänkning av årsinkomstgränsen till 35 000 euro samt framförts en önskan om att också stipendier för forskare ska inkluderas i årsinkomstgränsen och att forskningsperioder som genomförts med stipendier ska beaktas jämnt i förhållande till arbete i ett anställningsförhållande. Kulturutskottet hoppas att förvaltningsutskottet tar ställning till dessa förslag.

Bevis på språkkunskaper. Utskottet konstaterar att propositionen sannolikt kommer att öka antalet deltagare i den allmänna språkexamen betydligt, vilket förutsätter att de allmänna språkexamina utvecklas. I ett sakkunnigyttrande konstateras det att bristen på resurser för språkexamina redan nu fördröjer arbetskraftens tillträde till arbetsmarknaden. Kulturutskottet behandlar för närvarande en proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om språkexamina (RP 102/2025 rd), vars syfte är att göra språkexamensprocesserna smidigare och göra det möjligt att svara mot behoven hos det ökande antalet deltagare när det gäller att avlägga språkexamen för att visa språkkunskaper för olika ändamål.

Utbildningsstyrelsens resurser. Förslagets största ekonomiska konsekvenser gäller utvecklingen av systemet med allmänna språkexamina och ökningen av möjligheterna att avlägga språkexamina. Dessutom medför bestämmelserna om erkännande av examina behov av tilläggsresurser. Således orsakar förslagen betydande kostnader för Utbildningsstyrelsen. I propositionen konstateras det att Utbildningsstyrelsens omkostnader i budgeten för 2025 har utökats med två miljoner euro för utveckling av den allmänna språkexamen i syfte att möjliggöra ett större antal examina. Dessutom har det i planen för de offentliga finanserna 2026—2029 reserverats 2,2 miljoner euro för detta ändamål för 2026. I budgeten för 2025 har det också för Utbildningsstyrelsens omkostnader tagits in en miljon euro för utveckling av förfarandena för erkännande av examina som avlagts utomlands. Kulturutskottet anser det vara viktigt att man noga följer hur Utbildningsstyrelsens resurser för språkexamina och erkännande av examina räcker till.

Utlåtande KuUU 10/2025 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 15.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Nasima Razmyar sd
medlem Sara Seppänen saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Jaana Strandman saf
medlem Oskari Valtola saml
ersättare Marko Kilpi saml.

Sekreterare var

utskottsråd Maiju Tuominen.

Utlåtande KuUU 10/2025 rd

Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Yrkeshögskoleexamen

Det föreslås att utlänningslagen ändras så att den får en särskild bestämmelse för dem som avlagt högre högskoleexamen, påbyggnadsexamen eller lägre universitetsexamen i Finland. Utöver examen som avlagts i Finland ska det av dem inte krävas någon viss vistelsetid som räknas i år, så länge som sökanden fortfarande uppfyller villkoren för ett kontinuerligt uppehållstillstånd och inte efter examen har vistats utomlands annat än kortvarigt. Dessutom ska det av dem krävas växande kunskaper i finska eller svenska. Genom detta förslag lämnas yrkeshögskoleexamen utanför specialbestämmelsen.

I propositionen har det inte lagts fram tillräckliga motiveringar för särbehandlingen av yrkeshögskoleexamen i förhållande till universitetsexamen. I propositionen konstateras det till och med motstridigt att sysselsättningen bland personer som avlagt universitetsexamen rentav är sämre än bland personer som avlagt yrkeshögskoleexamen.

Personer som avlagt yrkeshögskoleexamen är till exempel sjukskötare, socionomer inom småbarnspedagogiken och ingenjörer. Dessa grupper sysselsätts mycket väl i Finland och särskilt i branscher där det råder brist på arbetskraft.

I Finlands referensram för examina och övriga samlade kompetenser har examina placerats på åtta nivåer utifrån den kompetens de kräver. Lägre högskoleexamina som avläggs vid universiteten och lägre högskoleexamina som avläggs vid yrkeshögskolorna har inom denna referensram placerats på samma nivå (statsrådets förordning 120/2017). Också högskoleexamen eller påbyggnadsexamen som avlagts utomlands bör inkluderas i undantagskriterierna.

Yrkesexamen

Bestämmelsens tillämpningsområde bör också omfatta examen inom yrkesutbildning, särskilt i de fall där examen har avlagts på finska eller svenska. I Finland råder det brist på arbetskraft särskilt i sådana uppgifter inom social- och hälsovården där man behöver yrkesexamen. Särskilt i dessa uppgifter är det viktigt att också kunna finska eller svenska, varvid permanent uppehållstillstånd kan beviljas på basis av examen i situationer där examen avlagts på finska eller svenska.

Tid i arbetslivet

Bestämmelsen om tiden i arbetslivet är problematisk. Bestämmelsen kan vara svår att uppfylla i synnerhet för personer i utsatt ställning. Det är också problematiskt att till exempel permitteringar inte räknas in i tiden i arbetslivet. Också deltidarbete bör beaktas vid beräkningen av tiden i arbetslivet.

Utlåtande KuUU 10/2025 rd
Avvikande mening

Språkutbildning

Om propositionen genomförs kommer efterfrågan på språkutbildning för invandrare att öka, vilket innebär att det behövs fler möjligheter till språkstudier och språktestning och att resurserna för dem behöver tryggas. För närvarande är både språkutbildningen och språktestningen överbelastade, och det att den ofta ordnas på dagtid passar dåligt för dem som redan är i arbetslivet. Flytten till Finland kan falla på överbelastningen på språkutbildningen och svårigheten att utföra språktest, eftersom personalresurserna vid ämbetsverken har skurits ned till ett minimum.

Migrationsverket bedömer att konsekvenserna för verkets verksamhet är betydande. Verket bedömer att antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd på lång sikt kan minska i och med lagändringarna. Å andra sidan leder de nya integrationsvillkor som bedöms i samband med tillståndsprövningen exempelvis i fråga om språkkunskaper till att behandlingen av ansökningar blir mer krävande och långsammare än tidigare. Antalet nya ansökningar om tidsbegränsade uppehållstillstånd väntas däremot öka. Verket anser det vara möjligt att antalet medborgarskapsansökningar i förhållande till antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd kan öka. I och med de föreslagna skärpningarna blir exempelvis villkoren för EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta strängare i fråga om språkkunskapskravet än villkoren enligt medborgarskapslagen.

Migrationsverket anser det vara viktigt att betona att lagförslaget har betydande ekonomiska konsekvenser för verket. Personalresurserna behöver ökas för att behandlingstiderna för permanenta uppehållstillstånd inte ska förlängas i och med bedömningen av de nya integrationsvillkoren. Verket ser det som möjligt att antalet ansökningar om tidsbegränsat fortsatt tillstånd för personer som beviljats internationellt skydd ökar, vilket för verkets del leder till inkomstbortfall eftersom ansökningarna i fråga är avgiftsfria. Dessutom har verket redan börjat utveckla systemen eftersom utvecklingsbehoven är så omfattande och på grund av den angivna tidpunkten för lagens ikraftträdande. Systemutvecklingen har redan lett till kostnader för Migrationsverket och det kommer att bli ännu mer kostnader.

Avvikande mening

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors 15.10.2025

Eeva-Johanna Eloranta sd
Tuula Haatainen sd
Pia Hiltunen sd
Hanna Kosonen cent
Nasima Razmyar sd
Markku Siponen cent